

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської філології і філософії мови

Курсова робота

на тему: "Специфіка функціонування неологізмів російсько-української війни
у британських та українських ЗМІ (на матеріалі британської газети
"The Guardian" та українського суспільно-політичного інтернет-видання
"Апостроф")"

Студентки групи Па 04-20
факультету германської філології і перекладу
денної форми здобуття освіти
спеціальності 035 Філологія
Фролової Світлани Федорівни

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук, доцент
Андрущенко Ірина Олександрівна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ 2023

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
Department of English Philology and Philosophy of Language

Term Paper

"The specificity of the functioning of neologisms of the Russian-Ukrainian war in the British and Ukrainian mass media (based on the material of the British newspaper "The Guardian" and the Ukrainian socio-political online publication "Apostroph")"

SVITLANA FROLOVA

Group PA 04-20

Germanic Philology and Translation Faculty

Research Adviser

Assoc. Prof.

PhD (Linguistics)

IRYNA ANDRYUSCHENKO

Kyiv 2023

ЗМІСТ

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НЕОЛОГІЗМІВ.....	7
1.1. Поняття "неологізм" у сучасній мовознавчій науці.....	7
1.2. Різновиди неологізмів.....	9
1.3. Функції неологізмів у медійному дискурсі.....	13
Висновки до Розділу 1	14
РОЗДІЛ 2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СПЕЦИФІКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕОЛОГІЗМІВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ У БРИТАНСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ.....	15
2.1. Аналіз неологізмів російсько-української війни у британській газеті "The Guardian".....	15
2.2. Аналіз неологізмів російсько-української війни в українському суспільно-політичному інтернет-виданні "Апостроф".....	19
Висновки до Розділу 2.....	23
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	25
RÉSUMÉ.....	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	27
ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	29

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЗМІ – Засоби масової інформації

РФ – Російська Федерація

МіG – за кодифікацією НАТО: *Fulcrum* – літак

SWIFT – Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunications

ВСТУП

Кількість неологізмів, які утворились з початку російсько-української війни й тісно з нею пов'язані важко злічити. Але найбільшу частину з них все ж можна знайти завдяки засобам масової інформації. Неологічна лексика поширюється через ЗМІ журналістами, блогерами, політиками тощо. Звісно, тематика війни стала вкрай важливою для багатьох людей в Україні та інших країнах, тому, читаючи статті, пости чи промови, що стосуються подій в Україні, частіше за все можна помітити велику кількість новотворів. Окрема особливість російсько-українських неологізмів полягає у тому, що вони часто повторюються у різних ЗМІ, і таким чином привертають до себе увагу великої кількості людей. Саме тому неологізми російсько-української війни залишаються дуже популярними та актуальними сьогодні.

Актуальність теми полягає у тому, щоб визначити поняття неологізму, дослідити новотвори і як вони утворюються, а також визначити специфіку передачі елементів інформації, яка стосується російсько-української війни та відображає цю тему через неологізми.

Дослідженням особливостей неологізмів займалися такі українські мовознавці та філологи як: В. Карабан, Н. Клименко, С. Єрмоленко, В. Жайворонок, О. Тараненко, Б. Ажнюк, Л. Ставицька, Г. Вокальчук, А. Нелюба, А. Архангельська, Ж. Колоїз, С. Бибик, Г. Сюта та ін. Новотвори у медійному дискурсі, зі свого боку, досліджували Л. Чумак, О. Дзюбіна, Є. Карпіловська, Л. Струганець, О. Стишов, М. Навальна, Т. Коць, Д. Мазурик, Л. Шевченко, Д. Сизонов, Д. Дергач та ін.

Метою роботи є проаналізувати специфіку функціонування неологізмів російсько-української війни у британських та українських ЗМІ (на матеріалі британської газети "The Guardian" та українського суспільно-політичного інтернет-видання "Апостроф").

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- охарактеризувати поняття "неологізм", з'ясувати характерні ознаки неологізмів;

- визначити різновиди неологізмів на основі аналізу класифікацій;
- проаналізувати особливості неологізмів у медійному стилі;
- знайти та проаналізувати неологізми російсько-української війни в британській газеті "The Guardian";
- знайти та проаналізувати неологізми російсько-української війни в українському суспільно-політичному інтернет-виданні "Апостроф".

Об'єктом дослідження виступають неологізми російсько-української війни.

Предмет дослідження – особливості функціонування неологізмів російсько-української війни у британських та українських ЗМІ.

Матеріалом дослідження слугували статті, присвячені темі російсько-української війни, британської газети "The Guardian" та українського суспільно-політичного інтернет-видання "Апостроф").

Методи дослідження. В ході дослідження були використанні такі методи, як: інформаційно-пошуковий метод, методи аналізу, індукції та дедукції, методи лінгвістичного опису і спостереження, компонентний аналіз. Також дослідження було здійснено завдяки структурному методу у вигляді конкретних методик, а саме: дистрибутивного, трансформаційного аналізу та аналізу за безпосередніми складниками, контекстуально-інтерпретаційний метод, лінгвопрагматичний метод.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, теоретичного та практичного розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, джерел ілюстративного матеріалу, а також резюме (англійською мовою).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НЕОЛОГІЗМІВ

1.1. Поняття “неологізм” у сучасній мовознавчій науці

Традиційним є визначення неологізму як нового слова, яке ще не закріпилося в словниковому складі мови. Так, на думку Л. Шевченко, Д. Дергача та Д. Сизонова (2014: 123), неологізм є "новоствореним терміном, авторським словом або фразою, що перебуває у процесі входження в загальне використання і ще не включене до державної та загальноновживаної мови". Подібним до зазначеного є визначення О. Селіванової, яка зазначає, що неологізм є "словом, а також його окремими значеннями, сполученням слів чи висловом, які або з'явилися в мові на певному етапі її розвитку і новизна яких усвідомлюється мовцями (загальнономовні неологізми), або були вжиті тільки в якомусь тексті, ситуації спілкування чи в мові певного автора (стилістичні, або індивідуально-авторські, неологізми-оказіоналізми)" (Селіванова, 2006: 417-418).

О. Стишов (2019: 32) пропонує більш розширене визначення неологізму як "слова, словосполучення, фразеологізму, окремих їхніх значень, що з'явилися на певному етапі розвитку мови для позначення нових реалій і понять, периферійних номінацій, актуалізація яких зумовлена соціальними і територіальними чинниками функціонування літературної мови, а також okazіоналізми (індивідуально-авторські новації), використані одноразово в мовній практиці певного автора, видання, редакції чи в конкретному тексті; новизну цих номінацій ще усвідомлюють мовці; вони належать до пасивного шару лексики". За переконанням С. Єрмоленко та С. Бибик (2001: 105), неологізм є "словом

або мовним зворотом, створеним для позначення нового предмета, явища чи вираження нового поняття".

У закордонних дослідженнях наявні такі визначення терміна "неологізм":

- нове слово або вираз; нове значення, набуте вже наявним словом або виразом (Longman, 2023);
- слово, термін або словосполучення, яке було створене нещодавно для позначення нових понять або надання старим одиницям нової мовної форми (Jones, 2023).

Окрім того, у "Collins English Dictionary" (Collins: 263) запропоновано визначення неологізму як "щойно придуманого слова, або словосполучення, або знайомого слова, вжитого в новому значенні".

На думку К. Ладоні (2021: 2), під поняттям "неологізм" варто розуміти "одиницю (слово, словосполучення, фразеологізм, окремі їхні значення), що з'явилася і функціонує у мові в певний період її існування і позначає нові й актуалізовані реалії та поняття, а також індивідуально-авторську інновацію (оказіоналізм), новизна якої усвідомлюється загалом". З огляду на це, у контексті аналізу терміна "неологізм" варто звернути увагу на індивідуально-авторські неологізми, або оказіоналізми, які, наприклад, О. Стишов (2003: 47-48) визначає як "незвичні слова, створені відповідно до ситуації, випадку чи контексту з переважною настановою не на номінацію, а на експресію, стилістичну маркованість тощо". Водночас за переконанням Ж. Колоїз (2002: 63) оказіоналізмом є "прототип кожного загальномовного неологізму".

Варто зазначити, що на позначення неологізму використовується поняття інновація і таким чином визначається "запозиченням, новотвором, а також кожним включеним і входженим словом або виразом в мову, зумовленим зміною значень відповідно до виду і жанру мовлення; сюди відносяться і відродження висловів і слів з минулих років" (Жулінська,

2011: 5). Окрім того, О. Дзюбіна (2016: 38) акцентує на тому, що "неологізм створюється на матеріалі рідної мови у повній відповідності до уже наявних у мові моделей творення слів, крім того, це слово чи словосполучення позначає нове або раніше невідоме поняття, рід заняття, галузь науки, нову професію, предмет і т.д. ".

1.2. Різновиди неологізмів

У сучасних мовознавчих дослідженнях існують різні класифікації неологізмів відповідно до певних критеріїв. Однією з найбільш комплексних та актуальних наразі є класифікація О. Стишова (2003: 34-35), представлена:

- *власне неологізмами* (мовними одиницями, які характеризуються абсолютною новизною як форми, так і змісту);
- *новоутвореннями* (словами, що відзначаються новизною форми, оскільки в них відомі морфеми виступають у незвичних поєднаннях, утворюючи одиниці із зовсім новим значенням);
- *трансформаціями* (одиницями, у яких нова форма поєднується із семантикою, що передавалося раніше іншими лексичними засобами);
- *семантичними неологізмами* (лексемами, у яких нова семантика передається словоформою, уже відомою та закріпленою в мові);
- *функційними неологізмами* (відродженими словами і висловами з минулого, частина з яких зазнала семантичної і стилістичної модифікації).

Окрім того, вважаємо за необхідне подати традиційну класифікацію неологізмів, репрезентовану *загальномовними* та *індивідуально-*

авторськими (оказіональними, або стилістичними неологізмами). Специфікою *загальномовних* неологізмів є їх швидке поширення в мовному складі носіїв певної мови після появи, функціонування в різних мовних стилях, поступова втрата новизни та перехід до активної лексики. На відміну від загальномовних для *індивідуально-авторських* неологізмів характерною є відсутність здатності переходити до складу загальноновживаної лексики, натомість, сфера функціонування є обмеженою, що пояснюється тим, що їх творцями є письменники, а отже, такі неологізми функціонують у певному контексті художнього стилю. Водночас індивідуально-авторські неологізми представлені *потенційними* (*потенціалізмами*) та *індивідуально-авторськими* (*еологізмами*).

Однією із найсучасніших вважається класифікація Ж. Колоїз (2016: 80), яка серед усіх неологізмів виокремлює три групи, представлені:

- *оказіональними неологізмами* (неологізмами, які щойно створені й не вийшли за межі конкретної ситуації спілкування, в якій вони утворилися);
- *узуальними неологізмами* (неологізмами, які вийшли за межі ситуації спілкування, сприймаються суспільством, але не вийшли за межі пасивного складу мови);
- *узуальними неологізмами*, які вийшли за межі пасивного складу мови перестають бути неологізмами.

У наступній класифікації ключовим є критерій виду мовної одиниці, відповідно до якого неологізми представлені: *неолексемами* (новими словами); *неофраземами* (новими фразеологічними утвореннями); *неосемемами* (новими значеннями старих слів) (Дзюбіна, 2016: 31). У свою чергу *неолексеми* визначаються групами:

- *власне неолексем* (слів, що мають абсолютну новизну і форми, і змісту найчастіше до цієї групи неолексем належать запозичення з інших мов);

- *новотворів* (слів, які мають нові форму й зміст і творяться відповідно до питомих словотвірних моделей зі слів, що вже наявні в мові);
- *трансформацій* (слів, у яких нова форма поєднується зі значенням, що передавалося раніше іншими лексичними засобами);
- *семантичних неологізмів* (наявних в мові форм, які або повністю змінюють своє значення, або до наявної семантичної структури додають новий лексико-семантичний варіант) (Стишов, 2019: 15).

Критерій виду означуваної реалії, на позначення якої використовуються неологізми, покладено в основу класифікації відповідно до *нової реалії; старої реалії; актуалізованої реалії; реалії, що відмирає; реалії, що не існує* (Дзюбіна, 2016: 31).

Дослідниця О. Дзюбіна (2018: 31) пропонує класифікацію неологізмів на основі критерію новизни й виокремлює такі класифікаційні групи, представлені:

- *абсолютними неологізмами (сильними)* (словами, яких не існувало в мові раніше);
- *відносними неологізмами (слабкими)* (словами, які вже існували або існують у мові, але набули нового значення).

Відповідно до такого критерію, як спосіб творення, неологізми можуть бути *запозиченими* (зовнішніми або внутрішніми); *словотвірними* (утвореними за словотвірними моделями конкретної мови); *семантичними* (утвореними через переосмислення слів, що вже існують у мові, серед яких розрізняють метафоричні, метонімічні, звуження або розширення значення тощо) (Дзюбіна, 2016: 31).

Наступна класифікація неологізмів ґрунтується на критерію соціалізації та представлена:

- *узуальними неологізмами* (одиницями, що ввійшли в мовну систему);
- *оказіональними неологізмами* (одиницями мовлення, представленими *потенціоналізмами* (словами, що згодом перетворяться на узуальні неологізми);
- *індивідуально-авторськими неологізмами*.

За критерієм входження до словникового складу мови класифікаційні групи неологізмів репрезентовані:

- *моментальними входженнями* (виникають одночасно з появою важливих і актуальних понять і реалій);
- *поступовими входженнями* (апробуються в мові через вживання в синонімічних рядах);
- *несподіваними (випадковими) входженнями* (оказіональними текстовими утвореннями, які після тривалого вживання в результаті соціальної апробації ввійшли до нормативного словника (Стишов, 2019: 15).

У сучасних дослідженнях також функціонує поділ на такі класифікаційні групи: *номінативи* (експлікують явища і поняття, що з'являються вперше) і *трансномінативи* (використовуються на позначення уже відомих під іншими назвами реалій) (Вусик, Павлик, 2022: 54).

1.3. Функції неологізмів у медійному дискурсі

У медійному дискурсі неологізми характеризуються виконанням таких стилістичних функцій:

- *номінативно-експресивною* (у неологізмі представлено власним ставленням автора, його емоційно-чуттєвим

переосмисленням певного явища, на означення якого використовується неологізм);

- *емотивно-оцінною* (у неологізмі відтворено емоції мовця та його ставлення до повідомлюваного, нав'язуючи в такий спосіб власне сприймання реципієнтові);
- *субститивною* (заміна доречного в певному контексті й наявного в українській мові слова неологізмом іншомовного походження з метою увиразнення мовлення та впливу на читача);
- *характерологічною* (виконують неологізми, які характеризують явища, осіб, сюди ж зараховуємо неологізми прикладкового типу);
- *інтегративною* (неологізм є питомою складовою контексту, інтегрує цей контекст у семантичну єдність, належить до безеквівалентної лексики і може бути замінений лише описово);
- *соціально-комунікативною* (неологічна лексика є способом комунікації з певною соціальною групою людей або ж наявна екстраполяція нових слів певної соціальної групи на широкий загал) (Підкамінна, 2019: 148-149).

На думку дослідників (Андрусак, 2003: 10; Ванівська, Пуга, 2020: 67), для ЗМІ Великобританії характерними є активне виникнення й використання великої кількості неологізмів у мові засобів масової інформації за останні роки, які переважно позначають реалії, зокрема і в політичному житті країни; активізація словотворення на основі слів іншомовного походження, іншими словами, дериватами, що утворені від запозичених основ, які приживаються у лексичному просторі та функціонують у всіх сферах суспільно-політичного життя.

Висновки до Розділу 1

1. Проаналізувавши теоретичні дані про поняття "неологізм" у сучасній мовознавчій науці, а також розглянувши різновиди неологізмів та функції неологізмів у медійному дискурсі, можна зробити висновок, що протягом війни з'являлися слова нові за формою для позначення уже відомих понять, тобто трансномінації.

2. Неологізми є новими словами, сполученням слів чи висловами, та поділяються на загальномовні та стилістичні, або авторські неологізми (оказіоналізми).

3. У сучасних дослідженнях також функціонує поділ на такі класифікаційні групи: номінативи (експлікують явища і поняття, що з'являються вперше) і трансномінативи (використовуються на позначення уже відомих під іншими назвами реалій).

4. У медійному дискурсі неологізми характеризуються виконанням таких стилістичних функцій: номінативно-експресивною, емотивно-оцінною, субститивною, характерологічною, інтегративну, соціально-комунікативну.

РОЗДІЛ 2

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СПЕЦИФІКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕОЛОГІЗМІВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ У БРИТАНСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ

2.1. Аналіз неологізмів російсько-української війни в британській газеті "The Guardian"

Аналіз неологізмів англійської мови в британській газеті "The Guardian" показав, що неологізми часто формуються через літературні прийоми:

- *персоніфіковані неологізми* (надання людських якостей неживим або абстрактним предметам);
- *парономатичні неологізми* (фонетична гра слів між словами з однаковими звуками та різними значеннями);
- *метонімічні неологізми* (заміна назви предмета за допомогою однієї з його якостей);
- *метафоричні неологізми* (опис елемента в термінах іншого, завдяки відношенню подібності між ними обома);
- *оксюморонні неологізми* (зіставлення елементів, що видаються суперечливими);
- *фізико-синестетичні неологізми* (надання фізичних або матеріальних якостей абстрактній або ефірній реальності);
- *образні неологізми* (вокативне відображення дійсності за допомогою іншого, завдяки відношенню подібності між ними обома (в цьому випадку в терміні присутні як уявний, так і реальний об'єкт));
- *дефісні неологізми* (ланцюжки дрібніших лексичних одиниць, з'єднаних дефісами);

- *вирізання неологізмів* (видалення префікса або суфікса (або обох) з існуючого слова та залишення інфікса);
- *аббревіатурні неологізми* (поєднання двох і більше початкових компонентів (окремих букв або частин) слів, що вимовляються як одне слово);
- *змішування неологізмів* (поєднання двох або більше лексем із існуючих слів);
- *морфологічні імітаційні неологізми* (додавання морфем типу префіксів або суфіксів до даної лексеми).

В британській газеті наявні різні класифікації неологізмів за видами: структурну, структурно-семантичну, класифікацію за приналежністю до окремих частин мови, за тематичними групами, до яких вони належать. Відтак, найбільш часто зустрічається перший структурний тип, що містить неологізми, що складаються з морфем, які можуть зустрічатися окремо та бути частинами нових слів. Як було сказано вище, словосполучення є одним із можливих способів творення неологізмів, і дуже продуктивним.

У класифікації неологізмів за приналежністю до тієї чи іншої частини мови найчисельнішу групу складають іменники. Люди створюють неологізми, що позначають нові речі, винаходи, явища, їх якості, і в цьому, власне, і полягає роль іменників у мові.

При аналізі неологізмів за тематичними групами з'ясовано, що вони належать або використовувалися в багатьох неологізмах, які належать до групи, об'єднаної темою опису, до якої входять слова, що описують характерні ознаки речей чи людей, називають якусь якість. Якщо ми подивимося на визначення неологізмів, то стане ясно, що вони позначають і описують нові речі.

Часто в англійських ЗМІ зустрічаються власні неологізми, створені для позначення збройної техніки: “manpads” (“man-portable air-defense systems”), “cluster munitions”, “MiG”, “switchblade drone”, “kamikaze

drones”, “thermobaric bomb”. Окрім того, англійські терміни “appeasement”, “hedgehog” (в значенні протитанкового загородження), і “humanitarian corridor” також є неологізмами. Приклади використання неологізмів у британській газеті “The Guardian”:

- *The west knows the cost of **appeasement**. We can’t rule out any option for stopping Putin* (The Guardian, 2023);

Засобом вираження неологізму **appeasement** є іменник у прямому значенні (переклад з англ.: *умиротворення*). Функцію неологізму можна визначити як номінативно-експресивну, оскільки автор транслює власне ставлення. Ставлення читача можна передбачити, як звичне, адже неологізм не має ніякого підтексту.

- *Russia accused of shelling Mariupol **humanitarian corridor*** (The Guardian, 2023);

Засобом вираження неологізму є підрядне словосполучення, складниками якого є іменник з прикметником. Іменник “corridor” у складі неологізму вживається в переносному значенні, створюючи таким чином метафору. Використання неологізму **humanitarian corridor**, що в перекладі з англійської – *гуманітарний коридор*, виконує соціально-комунікативну функцію. Неологізм надає читачу точніше розуміння того, як має виглядати надання гуманітарної допомоги.

- *A “temporary” ceasefire risks creating a country permanently divided between Russian-occupied territory and a Ukrainian **rump state*** (The Guardian, 2023).

Неологізм “**rump state**”, що в перекладі з англійської – *державо-обрубок*, характеризується високим рівнем експресивності. Засобом вираження є підрядне словосполучення, що складається з іменника та прикметника. Функція цього неологізму - емотивно-оцінна, адже автор таким чином передає свої емоції та ставлення до повідомлюваного, нав’язуючи в такий спосіб власне сприйняття читачам. Відтак, ставлення

читачів можна окреслити як таке, що вони скоріш за все приймуть емоції і оцінки автора, інформація спонукатиме їх до певних дій і активізації боротьби проти ворога.

Використання словосполучення "*special operation*" у якості неологізму з новим семантичним навантаженням є досить активним і поширеним від першого дня повномасштабної російсько-української війни. Варто зазначити, що в британській газеті "The Guardian" дуже часто цей неологізм береться в лапки. Наприклад:

- *Andrei Kolesnikov, a senior fellow at the Carnegie Endowment, said the authorities may be worried that a general mobilisation would antagonise large sections of the population that support the "special operation"* (The Guardian, 2023).

Деякі неологізми, які були утворені морфологічним шляхом, часто корелюють як в українській, так і в англійській мовах. До прикладу, термін "рашизм" був створений завдяки поєднанню англійського слова *russia* ("раша") і "фашизм". Неологізм став дуже популярним серед українських за іноземних ЗМІ з самого початку російсько-української війни та відображає жорстоку ідеологію росіян та керівної верхівки їхньої країни. Наприклад:

- *It is not easy, it is hard, but I am confident that we will pull through and Russian aggression will fail so that all other potential aggressors of the world do not dare to repeat what **Russism** does* (The Guardian, 2023).

Ще одним популярним неологізмом в обох мовах є "*русофобія*"/"*russophobia*". Термін був утворений за допомогою компонента "*русо*"/"*russo*" та суфікса *-фобія*/*-phobia* і вказує на негативне ставлення до всього, що стосується російської культури та самих росіян. Приклади використання цього неологізму простежуємо як у британській газеті, так і в українському інтернет-виданні "Апостроф":

- *It is crucial we do not descend into **Russiaphobia**, like any other phobia, bigotry or discrimination* (The Guardian, 2023);
- *Українська мова стала образом **русофобії**. Словосполучення, які ми чуємо в українській вимові, вони для нас, і для світу, і для них самих, є формулюванням ненависті до Росії* (Апостроф, 2023).

Використання неологізмів *рашизм* та *русофобія* (англійські аналоги – *russism* та *russiaphobia* відповідно), виконують емотивно-оцінну, соціально-комунікативну та сугестивну функції. Це терміни, який набувають все більш поширеного вжитку у різних дискурсах, і розуміють під собою «ненависть до Росії», звідси, наприклад, суфікс *-фобія*. Отже, ці неологізми формують в читача вкрай негативне та навіть вороже відношення до росіян через їхні дії.

2.2. Аналіз неологізмів російсько-української війни в українському суспільно-політичному інтернет-виданні "Апостроф"

Найпоширенішими засобами утворення неологізмів в українській мові є складання, перепрограмування (на основі метонімії чи метафори), епоніми, змішування, акроніми, аббревіатури, скорочення та помилки (неправильне мовлення, неправильне написання, неправильна вимова та написання).

Усі зміни, які відбуваються в українському суспільстві через безпрецедентну війну, розпочату Росією, призводять до появи в українській лексиці та мові багатьох неологізмів. Ці неологізми широко вживаються не лише в українській, а й в інших мовах для позначення унікальних понять і явищ, що відбуваються в українському суспільстві.

Наприклад, Бориса Джонсона, прем'єр-міністра Великої Британії, українці називають *Джонсонюк* ("Апостроф"). У цьому неологізмі до прізвища Джонсон додається суфікс *-юк*, що свідчить про приналежність

до української національності. Тому українці вважають Джонсона членом українського суспільства.

Після початку повномасштабної російсько-української війни в українській мові активно поширюються неологізми на позначення назв військової техніки та зброї, а також передових технологій, що використовуються під час ведення війни. Наприклад, *байрактар*, *гарпун*, *джавеліни*, *хаймарс*, *іскандер*, *SWIFT*, *Starlink*. Власне, це лексичні запозичення, які закріпилися шляхом транскрибування українською чи нульового транскодування англійських термінів. Ще одним прикладом є те, що згідно з повідомленнями державних органів України, деякі батьки називають своїх дітей Джавелін або Джавеліна. Оскільки Сполучені Штати Америки надають військову підтримку Україні, переносний ракетний комплекс *Джавелін* є одним із видів зброї, які Збройні сили України ефективно використовують проти російської армії.

Серед суспільно-політичних неологізмів найпоширенішими є семантичні інновації та трансномінації. Яскравим прикладом семантичної інновації є слово "спецоперація". Неологізм був утворений з метою приховання факту жорстокого та кровопролитного вторгнення в суверенну державу, тобто, щоб не називати війну війною. Російські ЗМІ сприяли активному поширенню цього терміна в цілях пропаганди та виправдання воєнних злочинів, вчинених на території України. Наразі неологізм «спецоперація» набув нового, більш широкого значення та активно вживається в Україні та інших країнах світу. Наприклад:

- *У першу чергу треба сказати, що це масштабна спецоперація. Вона готувалася довгий час російською федерацією з використанням агентурних можливостей і технічної розвідки, яка проникає в комп'ютерну систему наприклад, Пентагона (Апостроф, 2023).*

З прикладу можна визначити, що неологізм вжитий для того, щоб показати, що російсько-українська війна не схожа на інші війни, вона об'єднує у собі певні методи боротьби та впливу (воєнного, інформаційного та ін.), усі деталі та масштаб яких важко визначити сьогодні.

Варто також навести приклад використання слова "орк" та його значення під час війни в Україні. Відповідно до первинного значення орки – це істоти, що мають варварську натуру, схильні до війни, насилля й підлості, позбавленні будь-яких людських рис і почуттів, окрім злості. Українці почали так називати російських солдатів, тим самим показуючи свій гнів та вороже ставлення до них. Згодом, це слово почало широко вживатися у ЗМІ, зокрема у виданні "Апостроф":

- *Думаю, Бахмут втримаємо, як і села навколо нього. Нагадаю, що Бахмут – це не тільки місто, в якому рубляться наші з орками, а ще й прилеглі території* (Апостроф, 2023).

Окрім того, неологізмом можна вважати слово "оркостан" на позначення країни-ворога, що був утворений за допомогою суфікса "стан" і пишеться з малої літери: "У військових частинах **оркостану** з'явилися дошки ганьби з фотографіями солдатів, які не захотіли вмирати в Україні" (Апостроф, 2023).

Неологізми "**орк/оркостан**" виконують емотивно-оцінну функцію, і також надають читачу повне розуміння всієї жорстокості російських військових («орків») за допомогою цього виразу, формують у читача негативне ставлення до тих, хто прийшов з ворожої території («оркостану»).

Неологізм "бавовна" також є прикладом семантичної інновації. Це оцінний неологізм, який набув абсолютно нового значення. У російських ЗМІ часто вживалось слово "хлопок", що співзвучно з українським

"бавовна". Тому зі свого боку, українці почали вживати неологізм іронічно на позначення вибухів в Криму або на російській території. Наприклад:

- *"Москва-2": у Міноборони анонсували нову "бавовну" для російського флоту (Апостроф, 2023);*

Використання неологізму *бавовна* виконує субститивну функцію, і надає читачу розуміння цього терміну, якщо читач освідомлений про його бекграунд – тобто, це омограф до російського «хлопок». Неологізм формує у читача іронічне та/або позитивне ставлення до будь-яких вибухів, підривів, пожеж і тому подібного («бавовни»), які відбуваються на окупованій російськими збройними силами території, або безпосередньо на території ворога.

Протягом війни з'являлися також слова нові за формою для позначення уже відомих понять, тобто трансномінації. Це, так звані "інноваційні" синоніми до уже існуючого слова, наприклад, *"Бандера-смузі"* (стара назва – коктейль Молотова). Відомо, що росіяни вірять у будь-яку брехню російських пропагандистських ЗМІ про українського політичного діяча Степана Бандеру, бояться його чи ненавидять. Тому українці назвали саморобну домашню зброю "Бандера-смузі" або "бандеросмузі". Наприклад:

- *Бандера-смузі для ворожих танків – куди найкраще кидати (Апостроф, 2022).*

Використання неологізму *бандера-смузі* виконує емотивно-оцінну, експресивну, сугестивну функції, адже використовується в метафоричному значенні. Неологізм надає читачу розуміння цього терміну, якщо читач освідомлений про його бекграунд – тобто, це метафора до коктейлю Молотова.

Висновки до Розділу 2

Аналіз неологізмів британської газети “The Guardian” показав, що в ній часто зустрічаються власні неологізми, створені для позначення збройної техніки: “manpads” (“man-portable air-defense systems”), “cluster munitions”, “MiG”, “switchblade drone”, “kamikaze drones”, “thermobaric bomb”. Окрім того, англійські терміни “appeasement”, “hedgehog” (в значенні протитанкового загородження), і “humanitarian corridor”п також є неологізмами.

Аналіз неологізмів видання “Апостроф” показав, що в ньому часто повторюються наступні неологізми «орк», «оркостан», «спецоперація» та «бавовна». Окрім того, в українській мові активно поширюються неологізми на позначення назв озброєння, військової техніки, передових технологій, що використовуються під час ведення війни: байрактар, гарпун, джавеліни, хаймарс.

В обох мовах популярним є термін «русофобія»/ “russophobia”, який означає негативне ставлення до всього, що стосується російської культури та самих росіян. Приклади використання цього неологізму простежуємо як у британській газеті, так і в українському інтернет-виданні “Апостроф”.

Найпоширенішими засобами утворення неологізмів в українській мові є складання, перепрограмування (на основі метонімії чи метафори), епоніми, змішування, акроніми, аббревіатури, скорочення та помилки (неправильне мовлення, неправильне написання, неправильна вимова та написання).

Серед суспільно-політичних неологізмів найпоширенішими є семантичні інновації та трансномінації. Яскравим прикладом семантичної інновації є слово «спецоперація».

Деякі неологізми, які були утворені морфологічним шляхом, дуже часто корелюють як в українській, так і в англійській мовах, наприклад,

«рашизм», що відображає жорстоку ідеологію росіян та керівної верхівки їхньої країни.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

На основі комплексного аналізу особливостей функціонування неологізмів російсько-української війни у британських та українських ЗМІ (на матеріалі британської газети "The Guardian" та українського суспільно-політичного інтернет-видання "Апостроф") можемо зробити такі висновки:

Неологізмом вважається слово, словосполучення чи вислів, який вживається для вираження нового поняття. Різні дослідники у свій час створили різні класифікації неологізмів.

Виділено три основні види неологізмів: власне неологізм, трансномінація та семантична інновація.

З'ясовано, що найпоширенішими способами утворення неологізмів в англійській та українській мовах є афіксація, словоскладання, скорочення та телескопія. Афіксація включає в себе утворення слів за допомогою суфіксів та префіксів. Саме афіксація є найбільш продуктивним способом утворення слів як для англійської мови, так і для української.

Виявлено, що українська та англійська мови за час війни поповнилися лексичними запозиченнями, які є найменуванням передових технологій та збройної техніки. Російсько-українська війна стала поштовхом для створення великої кількості неологізмів, що вживаються як в українських, так і в іноземних ЗМІ.

З'ясовано, що найпоширенішими функціями неологізмів, які корелюють в англійських та українських ЗМІ є емотивно-оцінна, соціально-комунікативна, номінативно-експресивна та сугестивна функції. Такі неологізми часто вживаються, щоб передати інформацію, або оцінку чи емоцію автора і впливають на читача, викликаючи вороже, іронічне або позитивне ставлення до певного об'єкта, події чи явища.

RÉSUMÉ

The research on the topic "The specificity of the functioning of neologisms of the Russian-Ukrainian war in the British and Ukrainian mass media (based on the material of the British newspaper "The Guardian" and the Ukrainian socio-political online publication "Apostroph")" is devoted to the study of the functioning of neologisms of the Russian-Ukrainian war in the British and Ukrainian mass media.

In the first chapter «**Theoretical foundations of linguistic studies of neologisms**» («Теоретичні основи лінгвістичних досліджень неологізмів») is theoretical. It examines the concept of "neologism" in modern linguistics, types of neologisms and functions of neologisms in media discourse.

In the second chapter «**The results of the study of the specifics of the functioning of neologisms of the Russian-Ukrainian war in the British and Ukrainian mass media**» («Результати дослідження специфіки функціонування неологізмів російсько-української війни у британських та українських ЗМІ») is practical. It analyzes neologisms of the Russian-Ukrainian war in the British newspaper "The Guardian" and in the Ukrainian socio-political online publication "Apostroph".

***Ключові слова:** neologisms, media discourse, military discourse, analysis, function.*

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрусяк І. В. (2003) *Англійські неологізми кінця ХХ століття як складова мовної картини світу* (Автореферат дисертації). Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ.
2. Ванівська О. М., Пуга О. О. (2020). Вживання неологізмів у сучасному медійному політичному дискурсі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, 1 (46), 66-69.
3. Вусик Г. Л., Павлик Н. В. (2022). Неологізми як мовне відображення російсько-української війни 2022 року. *Закарпатські філологічні студії*, 1 (23), 52-57.
4. Дзюбіна О. І. (2016). *Структура, семантика та прагматика сленгових неологізмів соціальних мереж Twitter та Facebook (на матеріалі англійської мови)* (дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук). Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів.
5. Дзюбіна О. І. (2018). Типологічні принципи класифікації неологізмів у сучасній англійській мові. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, 2 (33), 38-40.
6. Єрмоленко С. Я. (2001). *Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів*. Київ: Либідь.
7. Жулінська, М. О. (2011) *Концептуальна парадигма інформаційних неологізмів (на матеріалі сучасної англійської мови)* (автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук). Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ.
8. Колоїз Ж. В. (2009). *Українська неологія: здобутки та перспективи. Наукові праці. Серія: Філологія*, 92, 57-62.
9. Колоїз Ж. В. (2002). *До питання про диференціацію основних понять неології. Вісник Запорізького державного університету*, 3, 78-83.

10. Ладоня К. Ю. (2021). *Неологізми в українськомовному сегменті соціальної мережі “Facebook”* (дисертація на здобуття ступеня доктора філософії. Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ.
11. Підкамінна Л. (2019). *Лінгвостилістика неологізмів у мові сучасних українських ЗМІ. Лінгвостилістичні студії*, 10, 144-153.
12. Селіванова О. (2006). *Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія*. Полтава: Довкілля.
13. Стишов О. А. (2019). *Динаміка лексичного складу сучасної української мови. Лексикологія. Лексикографія*. Біла Церква: Авторитет.
14. Стишов О. А. (2003). *Динамічні процеси в лексико семантичній системі та в словотворі української мови кінця ХХ ст. (на матеріалі мови засобів масової інформації)* (дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук). Інститут мовознавства ім. О.О.Потебні НАН України, Київ.
15. Стишов О. А. (2003). *Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації)*. Київ: Вид. центр КНЛУ.
16. Шевченко Л., Дергач Д., Сизонов Д. (2014). *Медіалінгвістика: словник термінів і понять*. Київ: Київський університет.
17. Collins English Dictionary. (2023). Retrieved from: www.collinsdictionary.com
18. Jones R. (2006). Internet Slang Dictionary. Retrived from <https://www.lulu.com/>.
19. Longman Dictionary of Contemporary English. (2023). Retrieved from: <http://www.ldoceonline.com/>

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Апостроф. Відновлено з <https://apostrophe.ua/ua>
2. Лепс, М. (2022). *"Русофобія" та "братські народи": пропаганда окупантів запустила небезпечні маніпуляції"*. Відновлено з <https://apostrophe.ua/ua/news/society/2022-03-17/rusofobiya-i-bratskie-narodyi-propaganda-okkupantov-zapustila-opasnyie-manipulyatsii/262954>
3. Прилуцький, С. (2023). *"Москва-2": у Міноборони анонсували нову "бавовну" для російського флоту*. Відновлено з <https://apostrophe.ua/ua/news/politics/2023-04-11/moskva-2-v-minoboronyi-anonsirovali-novuyu-bavovnu-dlya-rossiyskogo-flota/294885>
4. Радченко, А. (2023). *Витік даних із Пентагону може зіграти проти Росії - Микола Маломуж*. Відновлено з <https://apostrophe.ua/ua/article/society/2023-04-12/utechka-dannyih-iz-pentagona-mojet-syigrat-protiv-rossii---nikolay-malomuj/51509>
5. Радченко, А. (2023). *Донецьк буде українським, і це наші плани на майбутнє – боєць батальйону "Свобода"*. Відновлено з <https://apostrophe.ua/ua/article/society/2023-03-29/donetsk-budet-ukrainskim-i-eto-nashi-planyi-na-budushee--boets-batalona-svoboda/51288>
6. Срібнянська, К. (2023). *Дії Росії – геноцид, а її режим – рашисти: у НАТО ухвалили одностайне рішення*. Відновлено з <https://apostrophe.ua/ua/news/politics/2023-05-22/deystviya-rossii--genotsid-a-ee-rejim--rashisty-v-nato-prinyali-edinoglasnoe-reshenie/297487>
7. The Guardian. Retrived from <https://www.theguardian.com>.
8. Boffley, D., Tondo, L. (2022). *Russia accused of shelling Mariupol humanitarian corridor*. Retrived from <https://www.theguardian.com/world/2022/apr/26/russia-accused-of-shelling-mariupol-humanitarian-corridor>
9. Bond, I. (2022). *The west knows the cost of appeasement. We can't rule out any option for stopping Putin*. Retrived from

<https://www.theguardian.com/commentisfree/2022/feb/22/west-appeasement-putin-russia-ukraine>

10. Giles, K. (2022). *Putin's price for 'peace'? Claiming victory, regardless of the truth.* Retrieved from <https://www.theguardian.com/commentisfree/2022/apr/21/putin-war-victory-russia-ukraine>

11. Sauer, P. (2022). *'They were furious': the Russian soldiers refusing to fight in Ukraine.* Retrieved from <https://www.theguardian.com/world/2022/may/12/they-were-furious-the-russian-soldiers-refusing-to-fight-in-ukraine>